

INVENTOINTIRAPORTTI

Paloasema, Kaartotie 65, Seinäjoki

1. JOHDANTO

- 1.1 Taustaa
- 1.2 Inventoitu alue
- 1.3 Kaavatilanne
- 1.4 Tavoitteet

2. LÄHDEAINEISTO JA MENETELMÄT

- 2.1 Lähdeaineisto
- 2.2 Menetelmät

3. SEINÄJOEN PALOTOIMINNAN HISTORIAA

4. PALOASEMAN INVENTOINTIKOhteet JA ARVOTUS

- 4.1 Inventointikohteet
- 4.2 Kohteen arvotus
- 4.3 Arkkitehti Touko Saari

5. LÄHTEET

Seinäjoen Historiallinen Yhdistys ry 2020
Tellervo Lahti
Hannele Salenius

Paloasema

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos Seinäjoen paloasema
Osoite: Kaartotie 65

1 JOHDANTO

1.1 Taustaa

Seinäjoen kaupungin tavoitteena on asemakaavan muutoksella muuttaa nykyinen paloaseman tontti sekä viereinen Larvalan talon paikka ja sen eteläpuolella jatkuva puistoalue asuinkerrostalojen käyttöön. Kaavamuutos kohdistuu Upan kaupunginosan korttelin 3 pohjoispäähän siihen liittyvine virkistys- ja katualueineen.

Seinäjoen kaupunkisuunnittelu ja kaavoitus on tehnyt toimeksiannon Larvalan tontin ja rakennusten inventoinnista Seinäjoen Historialliselle Yhdistykselle. Inventointityö palvelee maankäytön suunnittelun ja kaavoituksen tavoitteita. Työn tarkoitus on kartoittaa rakennusten ja paikan kulttuurihistorialliset arvot.

1.2 Inventoitu alue

Inventointi käsittää Upan kaupunginosassa sijaitsevan korttelin 3 tontin 1. Inventoitu alue rajoittuu idässä Vapaudenpuiston pohjoispäähän, jossa sijaitsee Larvalan talo, pohjoisessa Kirkkokatuun, lännessä Kaartotiehen ja etelässä asuinkerrostalojen korttelialueeseen. Tonttialueen omistaa Seinäjoen kaupunki.

Paloaseman tontti on aikoinaan kuulunut Larvalan maihin. Paikka on tullut käyttöön sen jälkeen, kun kaupunki on hankkinut ympäröivää maata tiealueiksi ja rakentamisen kortteleiksi. Paloasema sijaitsee Kirkkokadun ja Kaartotien risteyksessä.

1.3 Kaavatilanne

Voimassa olevassa asemakaavassa paloasema sijaitsee korttelissa 3 yleisten rakennusten korttelialueella Y.

1.4 Tavoitteet

Paloaseman inventointi on tehty kaupunkisuunnittelun tarpeisiin ja palvelee Upan kaupunginosan korttelin 3 pohjoispään asemakaavan muutosta. Työn pääasiallinen tehtävä on kartoittaa rakennusten ja paikan kulttuurihistorialliset arvot, jotka Maankäyttö- ja rakennuslaki (1999/132) velvoittaa tekemään asemakaavan laatimisen ja muuttamisen yhteydessä. Alueiden käytön suunnittelun tavoitteina on edistää rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvojen vaalimista. Asemakaavan sisältövaatimukset edellyttävät muun muassa, että rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää.

2 LÄHDEAINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Lähdeaineisto

Inventointikohdetta koskevat rakennus- ja muutospirustukset olivat saatavana Seinäjoen kaupungin rakennusvalvonnan arkistosta. Taustamateriaalina hyödynnettiin myös karttoja ja valokuvia eri arkistoista. Lähdekirjallisuutena käytettiin palotoimintaa ja Seinäjoen historiaa koskevia julkaisuja sekä palokunnan ylläpitämää leikekirjaa, joka on sijoitettuna kaupunginarkistossa. Haastatteluilla saatiin lisätietoa liittyen kohteen lähihistoriaan.

2.2 Menetelmät

Rakennusinventointi toteutettiin dokumentoimalla kohde paikan päällä. Inventoinnissa käytiin läpi paloaseman rakennuksen nykytilanne ja kirjattiin sen perustiedot kuten rakenne, materiaalit ja käyttö. Rakennus valokuvattiin useasta ilmansuunnasta ja otettiin lisäksi detalj kuvia. Sisätiloja kuvattiin niiltä osin kuin se oli mahdollista. Myös ympäristöä pyrittiin kuvaamaan monipuolisesti. Rakennushistoriallinen selvitys tehtiin käymällä läpi kohteesta olevat rakennus- ja muutospirustukset, vanhoja valokuvia ja lähdekirjallisuutta sekä hankkimalla suullisia tietoja haastatteluin.

3 SEINÄJOEN PALOTOIMINNAN HISTORIAA

Palotoiminnan varhaisia vaiheita

Seinäjoella toimi aluksi kaksi vapaaehtoista palokuntaa. 1900-luvun alussa syntyi Seinäjoen vapaaehtoinen palokunta, joka oli perustettu 1910 ja rautatien palokunta 1915. Vapaan palokunnan ensimmäinen päällikkö oli rautatieläinen Edvard Ring. Hän järjesti myös rautateiden palosuojelun ja suunnitteli Suomen ensimmäisen palosuojelujunan. Hänestä tuli sitten ensimmäinen palopäällikkö Seinäjoelle ja toimi siinä vuoteen 1934.

Ensimmäinen käsivoimainen ruisku oli ostettu Helsingistä. VPK:n taloksi saatiin Suupohjan rautatierakennukselta poistettava Nygrenin kauppakartano, jolle oli lahjoitettu tontti Itkanmäeltä verkatehtaan läheltä. Juhlasalin ja ravintolan käsittävä palokunnan talo valmistui vuonna 1915 ja joutui myöhemmin Itkan omistukseen. VPK:n kalustoa säilytettiin Hautasen liiterissä. Oman paloaseman rakentamisesta tehtiin päätös vuonna 1928, mutta se jäi toteuttamatta.

Rautatien palokunta oli Seinäjoen palotoiminnassa keskeinen. Palohälytykset annettiin päivystäjäveturista. Palokalustoa säilytettiin useassa paikassa kuten yhteiskoulun liiterissä, Valtosen tallissa Jerikontiellä ja serobakterologisen laboratorion tiloissa.

Seinäjoen puolivakinainen palokunta sai alkunsa sen jälkeen, kun Seinäjoen taajaväkisen yhdyskunnan palotoimikunta oli kokouksessaan marraskuun 28. päivänä 1930 arvioinut palotoimintaa ja sen resursseja. Puolivakinaisen palokunnan toiminta alkoi 1931. Palokalusto siirrettiin Marttilan vanhan puisen kansakoulun siipirakennukseen. Siipi on purettu 1980-luvulla. Ruiskuja kuljetettiin hevosilla kunnes ensimmäinen paloauto saatiin vuonna 1936.

Kauppalan uusi palojärjestys tuli voimaan 1938. Sen myötä saatiin ensimmäinen palopäällikön toimi, johon valittiin Evert Ovaska Oulusta. Uuden paloaseman rakentaminen tuli jälleen esille. Kauppalanhallituksen mielestä sopiva paloasema tulisi Larvalan vanhasta kivinavetasta. Palotoimikunta Ovaskan johdolla katsoi kuitenkin paremmaksi rakentaa kokonaan uuden aseman Vapaudentien ja Mannerheiminpuiston kulmaan. Sodan alkaminen 1939 keskeytti aikeet uuden paloaseman rakentamisesta. Saman vuoden marraskuusta lähtien palokunta on toiminut vakinaisena ja aloittanut päivystämiset ympäri vuorokauden.

Heti sotien jälkeen uuden paloaseman hankkiminen nousi esille, kun uudeksi palopäälliköksi tuli Eemeli Koskela. Paloaseman koosta ja sijainnista kiisteltiin moneen otteeseen. 1950-luvun alussa päätettiin paloaseman paikaksi Larvalan talon vieressä oleva tontti. Tontti on alkuaan ollut Larvalan maata. Kauppala sai uuden palojärjestyksen vuonna 1952.

Uusi paloasema saadaan vihdoin

Vihdoin tuli päätös uuden paloaseman rakentamisesta, kun Seinäjoen kaupunginvaltuusto antoi päätöksensä juhla kokouksessaan tammikuun 6. päivänä 1960. Kaupungin lähivuosien rakennusohjelmassa todettiin tuolloin, että paloasemalta puuttuvat ajanmukaiset miehistötilat sekä kaluston säilytys- ja huoltotilat. Jo vuonna 1956 kauppalanvaltuusto oli päättänyt periaatetasolla hyväksyä muutamia julkisia toimintoja - paloasema mukaan lukien - käsittävän rakennuskompleksin toteuttamisen. Myöhemmin todettiin paloasema sopimattomaksi tuohon rakennuskompleksiin, joten paloasema tulitaisiin sijoittamaan omaan rakennukseensa kortteliin U2. Paikka oli harkittu tarkkaan syystä, että sieltä oli hyvät yhteydet eri puolille kaupunkia. Vuonna 1958 valmisteltiin sitten erikseen paloasemalle oma ohjelmaluonnos. Paloaseman rakentaminen tulitaisiin aloittamaan vuonna 1960, joten oli heti ryhdyttävä hankkimaan piirustuksia kortteliin U2 sijoitettavaa rakennusta varten.

Paloaseman piirustusten laatijaksi tuli kauppalanarkkitehti Touko Saari. Ennen uuden paloaseman suunnittelutyön aloittamista palolautakunta esitti, että Saari ja palopäällikkö Eemeli Koskela lähetetään tutustumaan maan uusimpiin paloasemiin. Tutustumismatkan kohteina olivat Tampere, Riihimäki, Hyvinkää ja Tuusula. Tavoitteena oli varmistaa, ettei Seinäjoen paloaseman rakentamisessa tulisi olemaan mahdollisia virheitä ja puutteellisuuksia. Matkan tulos olikin hyvä, monia vihjeitä saatiin suunnittelutyön tueksi.

Paloaseman lujuuslaskelmat toteutti insinööri Kalevi Rohunen ja sähkösuunnitelman tekniikko Jussi Saastamoinen. Rakennusurakoinnin suoritti rakennusliike Linjakoski & Korri. Putkityöt teki Lämpörakentajat ja sähkötyöt E.J. Raunion Sähköliike.

Uuteen paloasemaan päästiin muuttamaan 14. heinäkuuta 1961. Paloasema oli nyt ajan vaatimusten mukainen. Vihkiäisjuhlaa vietettiin 29. päivänä lokakuuta. Paloasema toimi Marttilan vanhalla koululla siihen saakka, kunnes uusi paloasema valmistui. Omaa paloasemaa Seinäjoella odotettiin siten noin 30 vuotta. Samoihin aikoihin koko maata koskeva palolaki oli astunut voimaan ja Seinäjoen kaupungille hyväksyttiin uusi palojärjestys.

Vuonna 1961 valmistuneessa uudessa paloasemassa ovat palo- ja pelastustoimen sekä elintarviketarkastamon lisäksi toimineet eri aikoina myös hätäkeskus / aluehälytyskeskus, katsastuskonttori ja pysäköinninvalvonta. Seinäjoen kaupunginhallitus päätti vuoden 1970 alusta

liittyä valtakunnalliseen säteilymittausverkostoon. Mittauslaitteet sijoitettiin paloasemalle, jolloin mittaukset tulivat palokunnan henkilöstön tehtäviksi. Valtakunnalliset aluehälytyskeskukset aloittivat toimintansa, kun vuoden 1975 alussa tuli voimaan uusi laki palo- ja pelastustoimesta. Seinäjoesta tuli yksi kuudestakymmenestä aluehälytyskeskuksesta. Samalla palokuntakohtaiset hälytyskeskukset poistuivat asteittain.

2010-luvulla paloasema ei enää täyttänyt vaadittavia tilatarpeita. Ongelmia oli ollut saada kaikki toiminnot mahtumaan samaan rakennukseen. Lisäksi joiltakin toiminnoilta oli puuttunut tilat kokonaan. Kaartotien paloasema jäi pois palolaitoksen käytöstä, kun uuteen eli nykyiseen paloasemaan muutettiin 18.9.2017. Vanhassa paloasemassa toimivat edelleen kaupungin puistotyöntekijöiden ja huoltomiesten taukotilat itäsiivessä sekä pysäköinninvalvonta länsisiivessä. Tallissa on kesällä 2019 ollut taidenäyttely. Kaanaa Linesin jokilaiva on talvisäilytyksessä paloautohallissa.

4 PALOASEMAN INVENTOINTIKOhteet JA ARVOTUS

4.1 Inventointikohteet

Touko- ja kesäkuun 2020 aikana inventoitiin paloaseman rakennus myöhemmin rakennettuine lisäosineen. Rakennuksesta tehtiin inventointikortti rakennushistoriallisine selvityksineen. Myös kalustovajasta tehtiin inventointikortti.

Inventointikortit ovat erillisinä **liitteinä**.

KOHDEINVENTOINTILOMAKE

1. Lääni Länsi-Suomen lääni

2. Kunta Seinäjoki

3. Kohde

Etelä-Pohjanmaan

Pelastuslaitos / Seinäjoen

paloasema, vanha paloasema

4. Kylä/ Rekisterinumero
Seinäjoki /

5. Kaup. osa/ Kortteli/ Talo
Uppa 3 / 3 / 1

6. Kohdetyyppi
Paloasema

7. Peruskartta/ Koordin.

8. Osoite
Kaartotie 65

9. Omistaja ja omistajan osoite
Seinäjoen kaupunki, PL 215, 60101 Seinäjoki

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n: o 1 Paloasema

Nyk. käyttö	varastokäyttö, pysäköinninvalvontatoimisto ja osin vuokrattuna varastoksi ulkopuoliselle yrittäjälle, pääosin tyhjillään, huoltomiesten ja puistotyöntekijöiden sosiaalitytöt
Alkup. käyttö	paloasema, elintarviketarkastamo, autokatsastuskonttori
Rak. Aika	1961, otettu käyttöön 14.7.1961
Suunnittelija	arkkitehti Touko Saari
Kerroskoko	(-1) 1
Kerrosala	
Perusta	betoni
Runko	kantavat betonipilarit, seinät betoni, tiilirakenteiset, vuorivillaeriste, ulkopuoli rapattu tiili ja mineriittilevyt
Kattomuoto	loiva pulpetti
Kate	galvanoitu pelti
Vuoraus	rappaus, mineriittilevyt
Ulkovärit	valkoinen
Kunto	hyvä
Erityispiirteet	koostuu useasta rakennusmassasta, torni

11. RAKENNUSHISTORIA

Liite 1.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kirkkokadun ja Kaartotien risteuksen pientalo- ja kerrostaloalue ydinkestustan lähistöllä

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET (uhkatekijät, kaavallinen tms. tilanne, päätökset)

- asemakaavassa korttelissa 3 yleisten rakennusten korttelialueella Y
- asemakaavan muutos vireillä

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen X

16. Historiallinen X

17. Maisemallinen X

18. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Liite 2

19. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Liite 1 Rakennushistoria

20. VALOKUVAT

Liite 3 CD valokuvista

21. LÄHTEET (kirjallisuus, piirustukset, asiakirjat)

Piirustukset ja muutospiirustukset Seinäjoen kaupunki / rakennusvalvonnan arkisto

22. LIITTEET

Rakennushistoria

Asemapiirros

Valokuvat

23. SUULLISIA TIETOJA ANTANEET

Veli-Matti Hakala, Seinäjoki

Markku Inkiläinen, Seinäjoki

Liisa Malkamo, Seinäjoki

24. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Seinäjoen Historiallinen Yhdistys ry

Tellervo Lahti

Hannele Salenius

28.5.2020

3. Paloasema - elintarviketarkastamo

Rakennus on alun perin suunniteltu sekä paloaseman että elintarviketarkastamon käyttöön. Piirustukset on päivätty 1. elokuuta 1960 ja vahvistettu seuraavana päivänä. Suunnittelijana on kaupunginarkkitehti Touko Saari. Rakennustyöt aloitettiin heti elokuun 2. päivänä.

Rakennuskompleksi koostui kolmesta rakennusmassasta. Paloaseman tilat on sijoitettu rakennuksen pohjois- ja itäsiipeen. Muuta rakennusta korkeampi paloautojen talli sijoittuu Kirkkotien suuntaisesti, palokunnan siipi edellisen kylkeen tontin itärajalle.

Elintarviketarkastamolla on tilat länsisiivessä rakennusta eli Kaartotien puolella. Kaikkiaan tilaa on 790 m². Myöhemmin rakennettu uusi talli sijoittuu tontin eteläosaan länsisiiven jatkeena.

Rakennuksen perusta on betonia. Rakenteessa on kantavat betonipilarit, seinät joko betoni- tai tiilirakenteiset, vuorivilla eristeenä. Julkisivuissa on rapattua tiiltä tai mineriittilevyä. Katot ovat galvanoitua peltiä ja pääsääntöisesti loivat pulpettikatot. Kussakin siivessä on nauhaikkunat. Paloletkujen kuivaustorni on osin rapattu, osin puhtaaksi muurattua tiiltä. Lämmitykseen käytettiin aluksi koksia. Kaukolämpöön siirryttiin vuonna 1979.

Pohjoissiipi / Kirkkokatu, paloautojen talli:

Pohjoissiivestä suurin osa on isoa hallitilaa, jossa on paikat kahdeksalle paloautolle. Kalustona palokunnalla oli tuolloin kolme autoa, avopaloauto Chevrolet vuosimallia 1936, umpikorinen paloauto Volvo vm. 1951 ja maastopaloauto Unimog S vm. 1958. Vielä ennen uuden paloaseman valmistumista oli hankittu säiliöpaloauto Ford T-700. Tallin katto lepää betonipalkkien varassa. Palkit yhdistyvät pohjoispäässä kiilamaisiin betonipilareihin, joiden välissä on pariovet. Kahdeksan suuren oven yläpuolella on matalat ikkunat.

Talliosan eteläpuoleisella seinustalla on paloletkujen pesutila, jossa letkut liotettiin ja pestiin harjoilla. Sen vieressä on korkea letkujen kuivaustorni, johon letkut nostettiin vinssillä pesutilasta. Pesutilan tornia vasten olevassa seinässä on aukko ja sen yläosassa pyörivä tela letkujen torniin siirtämisen helpottamiseksi. Paloletkut kuivuivat kellarikerroksen pannuhuoneesta johdetun lämmön avulla. Pesutilan vieressä on letkujen korjaustila ja säilytysvarasto. Pellavaletkuja käytettiin vielä 1980-luvulla. Ne olivat hankalia käsitellä, koska ne kasvuivat ja jäätyivät. Myöhemmin käytettiin puuvilla- ja muoviletkuja, joissa sisäpuoli on kumia. Länsipäässä pesutilan jälkeen on autojen huoltotalli, johon liittyy huoltomonttu.

Paloletkujen kuivaustorni on alun perin 22 metriä korkea. Se on valkoiseksi rapattu, osin puhtaaksi muurattua tiiltä ja sen länsisivulla on määrävälein nelikulmaisia ikkunoita. Tornin huipulla on ollut hälytyslaite. Koehälytys suoritettiin joka lauantai kello 12.00.

Muutospiirustuksella 21.11.1961 tallihalli on jaettu kahteen osaan siten, että kumpaankin tulee neljän auton paikat. Väliseinässä on Asbestwood-levyä molemmin puolin. Väliseinä on myöhemmin poistettu. Vuonna 1977 paloasemalla oli seitsemän autoa. Muutospiirustuksella 22.2.1985 talliin vaihdetaan nosto-ovet. Yksi tallin ovista on muutettu korkeammaksi kuin muut ovet ilmeisesti vuoden 2006 muutosten yhteydessä.

Vuoden 2008 kesäkuussa hyväksytyin piirustuksin paloletkujen kuivaustornista puretaan yläosa. Purkamisen syynä oli tornista putoilevat tiilet. Tornin kaksinkertaisen tiilirakenteen väliin oli päässyt valumaan vesi, jolloin se jäättyi talvella ja aiheutti tornin rapistumisen. Vaarana oli, että putoavat tiilet vahingoittavat pihalla pysäköityinä olleita autoja. Torni purettiin ehjään korkeuteen saakka eli sen nykyiseen mittaansa. Tornin yläosa on katettu pellillä.

Itäsiipi, palokunta:

Alkuperäisen piirustuksen 1. elokuuta 1960 mukaan itäsiivessä on palopäällikön huone, päivästäjän tila, kolme majoitushuonetta, sosiaalitilat, keittiö ja olohuone sekä kaksi varastoa. Siiven pääsisäänkäynti on pohjoispäässä. Ovelta jatkuu pitkä käytävä läpi rakennusrungon eteläpäässä olevaan olohuoneeseen saakka. Toinen sisäänkäynti tulee keittiöön paloletkujen kuivaustornin kautta. Uuteen paloasemaan tuli tilat palopäällikölle, ruiskumestarille ja viidelle palomiehelle.

Edellisten lisäksi palokunnalla oli puolivakinainen miehistö. Jotta hälytysvalmius olisi parempi, sijoitettiin vuoden 1963 tienoilla puolivakinaisia miehiä asumaan Larvalan talon toiseen kerrokseen. Tähän asennettiin myös hälytyskello.

Kellarikerroksessa on väestösuojatilat: suojahuone (työhuone) ja sulkuhuone.

Väestösuojatilassa on vahvat betoniseinämät ja raskas ovi. Eteläpäässä on kattilahuone ja polttoainevarasto. Lämmitykseen käytettiin koksia. Varaston ulkoseinän yläosassa on luukku, josta koksi on laskettu varastoon. Polttamisesta jäänyt kuona siirrettiin jäähtymään omaan tilaansa ja nostettiin maan pinnalle tornin vieressä olevasta luukusta pois vietäväksi.

Kattilahuoneen vieressä on myös puhallin- ja boilerihuoneet. Pohjoispäädyssä on sauna, jossa pitkät lauteet sekä pesu- ja pukuhuoneet. Lisäksi kellarissa ovat kuivaushuone, sähkökeskus ja akkuhuone sekä varasto.

Muutospiirustuksella, jotka on vahvistettu 21.5.1985 siiven itäisivulle on avattu uusi ovi. Samalla rakennetaan tuulikaappi, eteinen ja wc. Kirkkokadun puoleinen eli pohjoispään ovi suljetaan. Tuulikaappiin tulee laitetila.

Vuonna 1998 on suunniteltu itäsiiven korotus, joka on jäänyt toteuttamatta. Piirustukset ovat Juhani Hautalan. Uusiin tiloihin oli tarkoitus sijoittaa hätäkeskus. Sen yhteydessä olisi piirustusten mukaan myös toimisto, keittokomero ja sosiaalitilat. Keittokomeroista on käynti itäseinällä olevalle parvekkeelle. Toisen kerroksen päällä on vielä erillinen laitetila. Korotettuun osaan oli suunniteltu tasakatto ja julkisivuihin peltiä.

12.1.2006 vahvistetuilla piirustuksilla tiloissa tehdään muutoksia Juhani Hautalan piirustuksin. Siiven pohjoispäähän tulee keittiö/ruokailuhuone entiseen päivystäjän tilaan ja oleskelutila palopäällikön huoneen paikalle. Itäsiiven sisäänkäynti on suljettu, eteistila ja wc on poistettu. Niiden tilalle on tehty yksi lepohuone lisää. Lepohuoneita on nyt viisi yhteensä. Entinen keittiö on muutettu myös huoneeksi ja tornin kautta kulkeva sisäänkäynti on suljettu. Keittiöstä osa on otettu varastoksi. Sosiaalitilat on uusittu ja otettu lisätilaa kahdelta varastolta. Siiven eteläpäätyyn eli pihan puolelle on avattu ovi, jossa on pieni kuisti. Kellarikerroksessa saunaosastossa on tehty muutoksia. Löylyhuonetta on pienennetty ja osa sen tilasta on otettu uudeksi suihkuhuoneeksi. Alkuperäiset pesu- ja pukuhuoneet on muutettu oleskelutilaksi, kuivaushuoneesta tehty tilaa säilytyslokeroille.

Länsisiipi / Kaartotie, elintarviketarkastamo:

Alkuperäisen piirustuksen 1. elokuuta 1960 mukaan länsisiivessä sijaitsevat elintarviketarkastamon tilat: fysikaalis-kemiallinen laboratorio, bakteriologinen laboratorio, yleinen elintarvikekäsittely, lihan tarkastamo ja jäähdyttämö. Itäsiivellä kulmassa on lastaussilta, jonka yläpuolella on katos. Länsipuolella on pesu- ja sterilisointihuone, toimisto, eläinlääkärin huone, kahvio ja pukuhuone. Kaartotieltä on kaksi sisäänkäyntiä portaineen. Kellarikerroksessa on harjoitussali, kolme huonetta nimetty studioiksi ja yksi kamerakerhon huoneeksi sekä kolme varastoa. Neliöitä on yhteensä noin 160.

Elintarviketarkastamon siivessä toimi Seinäjoen seudun kansanterveystyön kuntainliiton elintarvikelaboratorio. Siinä oli maidontarkastamo, jossa mitattiin meijerien keräämän maidon rasvaprosentti ja se oliko maitoon lisätty vettä. Myös terveystarkastajien ottamista kaivo- ja uimavesinäytteistä tehtiin mikrobiologisia testejä. Toisinaan tuotiin pilaantuneita elintarvikkeita hygieenikon tarkastettavaksi.

Uutta autotallirakennusta koskevassa muutospirustuksessa näkyy myös elintarviketarkastamon tiloihin tehty muutokset palokunnan käyttöön. Piirustukset on vahvistettu 23.3.1982, mutta nämä huonetilojen muutostyöt on ilmeisesti tehty jo aikaisemmin. Saman vuoden lopulla hyväksytyissä piirustuksissa huonetilat on nimetty toisin. Suullisen tiedon mukaan aikaisemmin tehty suunnitelma on toteutunut. Sen mukaan länsipuolelle siipeä tulee kahvio pesu- ja sterilisointihuoneesta, palopäällikön huone toimistihuoneesta ja palomestarin huone eläinlääkärin huoneesta. Kahvio, sosiaalitilat ja jäähdyttämö on yhdistetty paloestämisen huoneeksi. Lihantarkastamo on muutettu korjaustilaksi. Itäsiivelle tulee fysikaalis-kemiallisesta laboratoriosta toimistosihteerin huone, joka myöhemmin on muutettu neuvottelu- ja

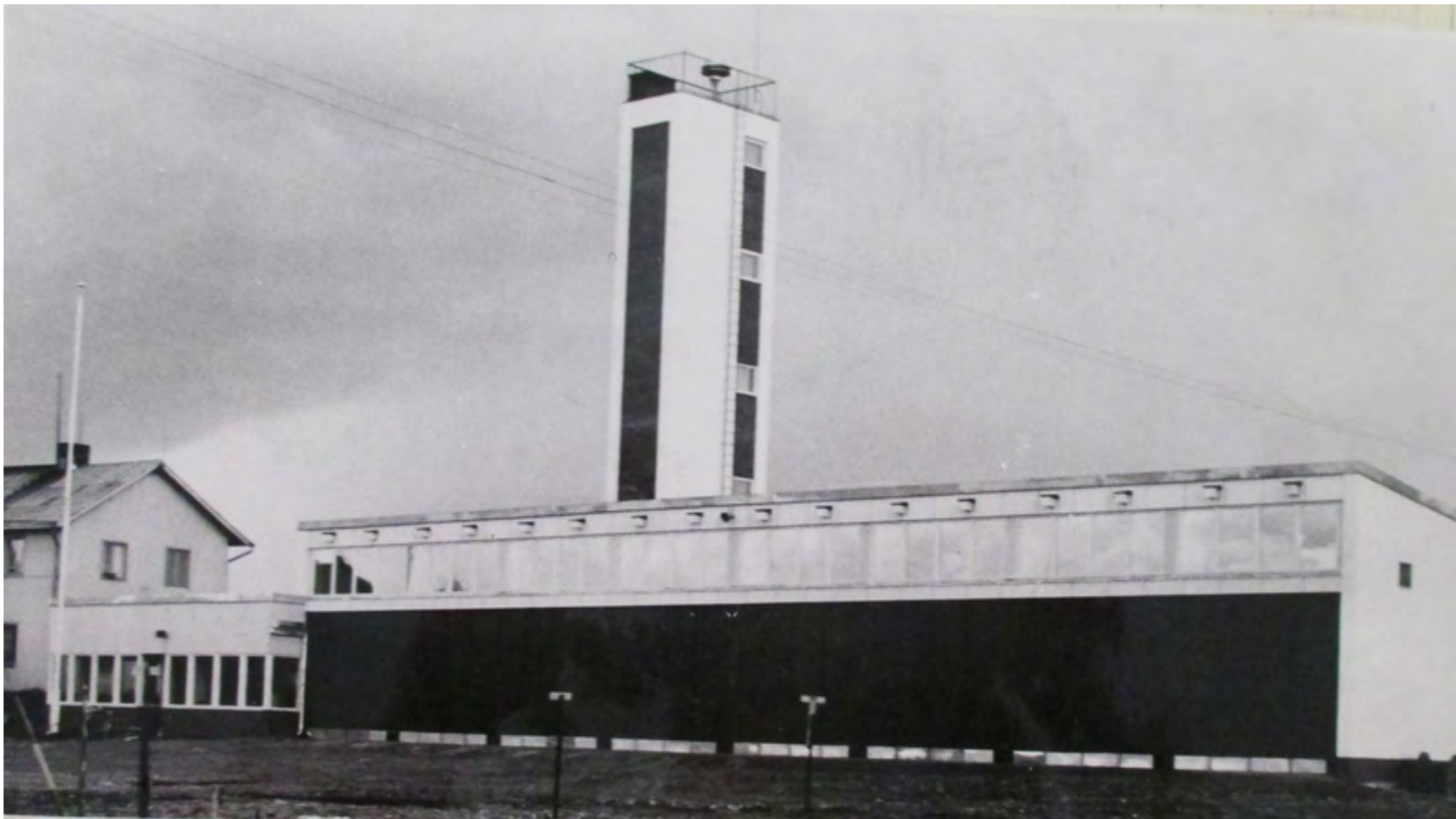
kokoustilaksi. Bakteriologinen laboratorio ja yleinen elintarvikekäsittely muuttuvat kolmeksi lepohuoneeksi. Lastaussillan paikalle on tehty sisäänkäynti tuulikaappeineen ja wc. Kellarikerroksen huoneet on muutettu varastoiksi, ainoastaan eteläpäässä on suuri sali. Entisestä kahdesta varastosta on tehty tilat sammuttimien huolloille.

Samalla kertaa kuin itäsiivessä on 12.1.2006 vahvistetuilla piirustuksilla tehty muutoksia myös länsisiivessä. Siivessä on nyt kaikkiaan viisi huonetta ja avara eteistila. Toinen sisäänkäynti Kaartotien puolelta on poistettu. Jäljellä olevaan sisäänkäyntiin on tehty katos, uudet portaat ja luiska. Pihan puoleiselle sivulle on tehty inva-wc, jolloin kaksi ikkunaa on suljettu. Osa siiven pohjoispään tiloista on yhdistetty talliin, tilat tulevat sammutinhuollolle, paineilma- ja työkaluhuoneille. Kellarikerroksen eteläpäässä on edelleen suuri sali, jossa nyt on avokeittiö. Muuten kellarikerros on kokonaan varastotiloja. Myös talliin liittynyt autojen huoltomonttu on muutettu kellariksi. Kellarikerrokseen on avattu oma sisäänkäynti, jolle laskee portaat katutasosta. Sen yläpuolella on kuisti, joka on teräsrunkoinen ja seinät ovat lasia, katto on myös lasia.

Paloasema, palotornia rakennetaan 1960. Oik. näkyy Larvalan taloa. Arkkitehti Touko Saari.

Paloasema juuri valmistuneena 1961.
Vasemmalla Larvalan taloa.

Paloasema julkisivu Kirkkokadun puolelta,
itäsiipi ja letkujen kuivaustorni.

Paloasema

Paloasema lyhennetty torni, kuvattu etelästä

Paloasema länsisiipi kuisti, kuvattu idästä

Paloasema itäsiipi, itäinen julkisivu

Paloasema, sisäpihaa, länsi- ja itäsiipiä, kuvattu kaakosta

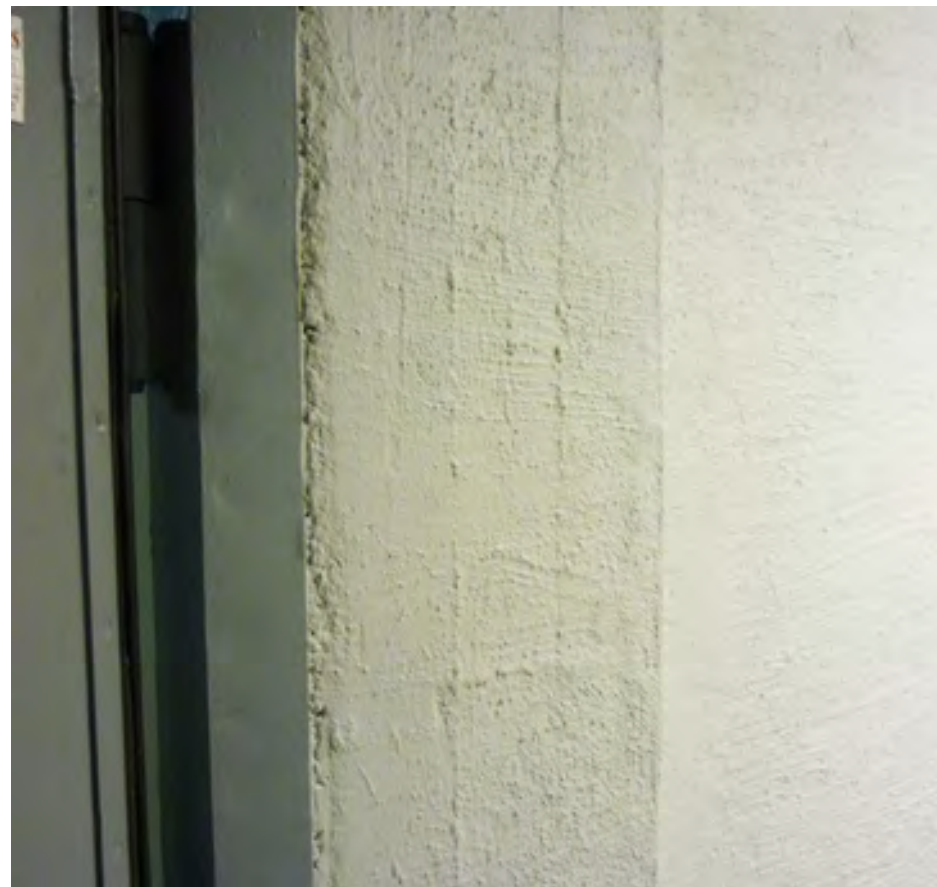
Paloasema, kalustohalli 1.

Paloasema, kalustohalli 2.

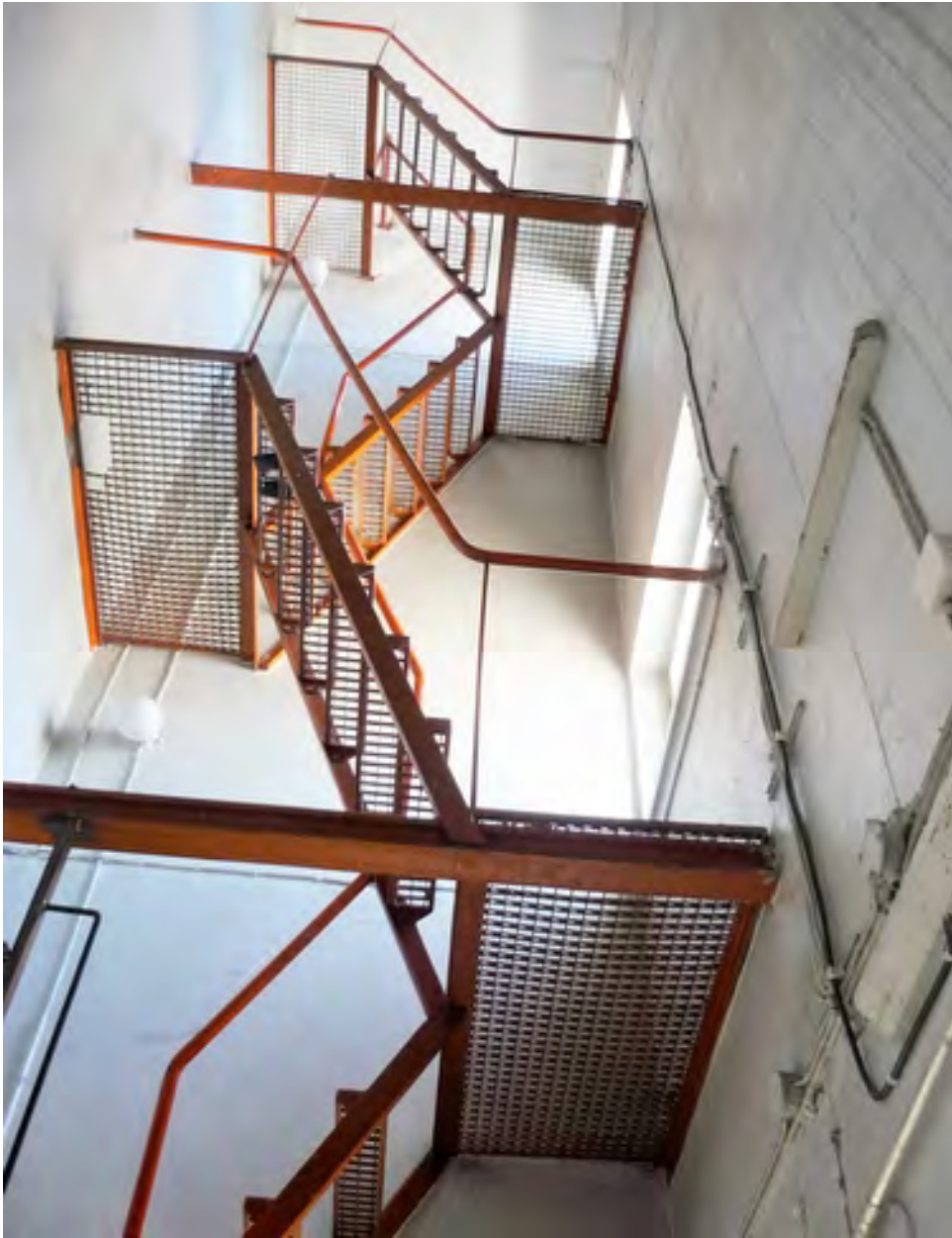
Paloasema itäsiipi lepohuone 1,
itäsiipi lepohuone 2.

Paloasema itäsiipi vaurion vuoksi suljettu käynti,
itäsiipi väestösuojaan paksua seinää.

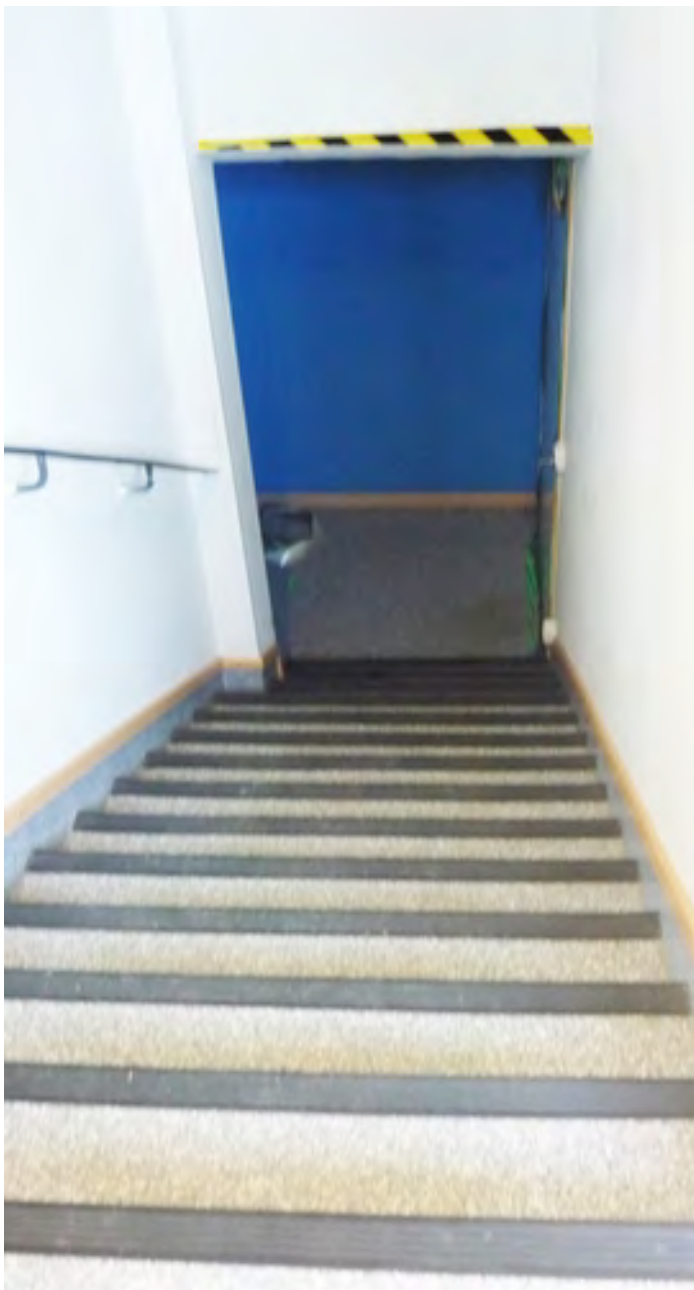
Paloasema itäsiipi, entinen koksivarasto,
itäsiipi, entinen pannuhuone.

Paloasema sisäkuva letkujen kuivaustorni,
itäsiipi, koksikuilu.

Paloasema länsisiipi sisäkuva huone 2,
länsisiipi sisäkuva kahvihuone.

Paloasema länsisiipi sisäkuva portaat kellariin,
länsisiipi sisäkuva, suljettu käynti tallin puolelle,
länsisiipi sisäänkäynti kellariin.

Paloasema, sisäkuva, letkujen kuivausaukko ja -tela,
sisäkuva väestösuoja.

KOHDEINVENTOINTILOMAKE

1. Lääni Länsi-Suomen lääni

2. Kunta Seinäjoki

3. Kohde

Etelä-Pohjanmaan

Pelastuslaitos / Seinäjoen

paloasema, vanha paloasema

4. Kylä/ Rekisterinumero
Seinäjoki /

5. Kaup. osa/ Kortteli/ Talo
Uppa 3 / 3 / 1

6. Kohdetyyppi
Paloasema

7. Peruskartta/ Koordin.

8. Osoite
Kaartotie 65

9. Omistaja ja omistajan osoite
Seinäjoen kaupunki, PL 215, 60101 Seinäjoki

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o 2 Paloautotalli-pesutila

Nyk. käyttö	varastona
Alkup. käyttö	paloautojen talli ja pesutila
Rak. aika	1982
Suunnittelija	kaupunginarkkitehti Juhani Lahti
Kerrosluke	1
Kerrosala	
Perusta	betoni
Runko	muurattu tiilestä ja rapattu
Kattomuoto	loiva pulpetti
Kate	pelti
Vuoraus	rappaus
Ulkovärit	valkoinen
Kunto	kohtalainen
Erityispiirteet	toinen puolisko autotalli yhdellä sisäänkäynnillä, toinen puolisko pesuhalli johon käynti kahdesta suunnasta

11. RAKENNUSHISTORIA

Liite 1.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kirkkokadun ja Kaartotien risteyksen pientalo- ja kerrostaloalue ydinkeskustan lähistöllä

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET (uhkatekijät, kaavallinen tms. tilanne, päätökset)

- asemakaavassa korttelissa 3 yleisten rakennusten korttelialueella Y
- asemakaavan muutos vireillä

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen X

16. Historiallinen X

17. Maisemallinen X

18. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Liite 2

19. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Talli jaettu kahteen osaan, toisessa autotalli, sisäänkäynti Kaartotieltä. Toinen osa on pesuhalli, johon käynti sekä Kaartotieltä että sisäpihalta. Talli yhdistetty pienellä tuulikaapilla viereiseen länsisiipeen.

20. VALOKUVAT

Liite 3 CD valokuvista

21. LÄHTEET (kirjallisuus, piirustukset, asiakirjat)

Piirustukset ja muutospiirustukset Seinäjoen kaupunki / rakennusvalvonnan arkisto

22. LIITTEET

Rakennushistoria

Asemapiirros

Valokuvat

23. SUULLISIA TIETOJA ANTANEET

Veli-Matti Hakala, Seinäjoki

24. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Seinäjoen Historiallinen Yhdistys ry

Tellervo Lahti

Hannele Salenius

28.5.2020

2. Autotallirakennus (laajennusosa)

Vahvistetuilla piirustuksilla 23.3.1982 rakennetaan tontin eteläosaan uusi autotallirakennus, jonka on piirtänyt kaupunginarkkitehti Juhani Lahti. Talli on jaettu kahteen osaan, joista toisessa puolella on autotalli ja sisäänkäynti Kaartotieltä. Toisessa puolella on pesuhalli, johon on käynti sekä Kaartoteiltä että pihalta. Ovet ovat nosto-ovia. Talli on yhdistetty pienellä tuulikaapilla viereiseen länsisiipeen. Tuulikaapista on käynti pihalle. Talli on muurattu tiilestä ja rapattu. Siinä on loiva pulpettikatto. Talli on rakennettu kaupungin omana työnä. Työt aloitettiin jo kovilla pakkasilla, jolloin maata piti lämmittää.

Paloasema uusi talli, kuvattu kaakosta,
uusi talli, kuvattu lounaasta

KOHDEINVENTOINTILOMAKE

1. Lääni Länsi-Suomen lääni

2. Kunta Seinäjoki

3. Kohde
Etelä-Pohjanmaan
Pelastuslaitos / Seinäjoen
paloasema, vanha paloasema

4. Kylä/ Rekisterinumero
Seinäjoki /

5. Kaup. osa/ Kortteli/ Talo
Uppa 3 / 3 / 1

6. Kohdetyyppi
Paloasema

7. Peruskartta/ Koordin.

8. Osoite
Kaartotie 65

9. Omistaja ja omistajan osoite
Seinäjoen kaupunki, PL 215, 60101 Seinäjoki

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o 3 Palokalustovaja

Nyk. käyttö	palokalustovaja
Alkup. käyttö	kalustovaja, säilytetty mm. peräkärriä ja veneitä trailerin päällä
Rak. aika	1987
Suunnittelija	Juhani Hautala
Kerrosuku	1
Kerrosala	
Perusta	betoni
Runko	teräsrunko, profiloitu pelti
Kattomuoto	loiva pulpetti
Kate	sinkitty pelti
Vuoraus	
Ulkovärit	vihreä
Kunto	hyvä
Erityispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Tehty 1987

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kirkkokadun ja Kaartotien risteuksen pientalo- ja kerrostaloalue ydinkestustan lähistöllä

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET (uhkatekijät, kaavallinen tms. tilanne, päätökset)

- asemakaavan muutos vireillä

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen

17. Maisemallinen

18. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Liite 2

19. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

20. VALOKUVAT

Liite 3 CD valokuvista

21. LÄHTEET (kirjallisuus, piirustukset, asiakirjat)

Piirustukset Seinäjoen kaupunki / rakennusvalvonnan arkisto

22. LIITTEET

Rakennushistoria

Asemapiirros

Valokuvat

23. SUULLISIA TIETOJA ANTANEET

Veli-Matti Hakala, Seinäjoki

Markku Inkiläinen, Seinäjoki

24. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Seinäjoen Historiallinen Yhdistys ry

Tellervo Lahti

Hannele Salenius

28.5.2020

3. Kalustovaja

Tontin kaakkoiskulmaan on pystytetty 26.5.1987 vahvistetuilla piirustuksilla kalustovaja. Perusta on betonia, seinät profiloitua peltiä, pulpettikatto sinkittyä peltiä. Rakennuksessa on kaksi suurta ovea, piirustuksissa ovia on vain yksi. Rakennuksessa on säilytetty palokunnan kalustoa kuten venettä ja traileria.

4.2 Kohteen arvotus

1. Historialliset arvot:

Paloasema liittyy Seinäjoen palo- ja pelastustoiminnan historiaan. Rakennus on Seinäjoen ensimmäinen varsinainen paloasemaksi suunniteltu ja toteutettu rakennus. Rakennus edustaa yhtä kaupunginarkkitehti Touko Saaren monista Seinäjoelle suunnittelemissa kohteista. Rakennuksen historiaan liittyvät myös elintarviketarkastamon toiminta sekä myöhemmät autojen katsastus ja pysäköinninvalvonta. Kun sammutustyö laajeni palo- ja pelastustoiminnaksi, rakennuksessa oli tilat myös hätäkeskukselle. Tarkoituksena oli laajentaa hätäkeskukselle omat tilat, mutta ne jäivät toteuttamatta.

2. Rakennushistorialliset arvot:

Paloasema edustaa oman aikakautensa julkisten toimintojen rationaalista rakentamista. Siinä on käytetty ajalle tyypillisiä rakennusteknisiä ratkaisuja ja materiaaleja kuten tiiltä ja julkisivuissa mineriittilevyä ja vaaleaa rappautusta. Tallista on saatu suuri yhtenäinen tila suurten betonipalkkien ja -pilarien avulla. Rakennus on kauttaaltaan matala ja koostuu useasta eri rakennusmassasta, jotka on liitetty toisiinsa. Ainoastaan paloletkujen kuivaustorni nousee muusta rakennuksesta selvästi korkeammalle. Rakennuksen loivat pulpettikatot, nauhamaiset ikkunarivistöt ja vaalea väri ovat osoitus 1960-luvun rakentamiselle ominaisista piirteistä.

3. Maisema- ja ympäristöhistorialliset arvot:

Alkuaan maatalousvaltainen alue on kauppalan ja myöhemmin kaupungin laajentumisen seurauksena muuttunut sekä julkisten toimintojen että pientaloasumisen alueeksi. Paloasema liittyy osaksi Seinäjoen ydinkeskustan kylkeen rakentunutta julkisten toimintojen keskittymää. Sen läheisyydessä sijaitsevat muun muassa Aalto-keskus, useita oppilaitoksia kuten Marttilan koulu, Seinäjoen lyseo ja Sedun ammatillinen oppilaitos sekä uimahalli. Viereisillä tonteilla Kaartotien varrella sijaitsee paloaseman kanssa arkkitehtuuriltaan samalta aikakaudelta olevia matalahkoja vaaleita kerrostaloja.

4. Taiteelliset ja visuaaliset arvot:

Paloasema edustaa oman aikakautensa rationaalista muotokieltä. Uusfunktionalistinen matala rakennuskompleksi koostuu useasta toisiinsa kytketystä rakennusmassasta. Alun perin korkea paloletkujen kuivaustorni on korostanut rakennuksen horisontaalisuutta ja luonut sille

vastakkaisen jännitteen. Epäsymmetrisellä jäsentelyllä eri toiminnot on eroteltu omiksi osastoiksi. Sekä palokunnan siipi että elintarviketarkastamon siipi ovat samankaltaisia, niiden huonetilat on saman periaatteen mukaisesti sijoitettu suoran keskikäytävän varrelle. Siipirakennusten välissä oleva hieman korkeampi talli paljastaa tornin ohella rakennuksen varsinaisen funktion. Tallin betonipalkkien yhdistyessä kiilamaisiin betonipilareihin ne yhdessä luovat rytmisen vaikutelman muuten ykstopotiseen hallimaiseen tilaan.

Rakennuksen loivat pulpettikatot, nauhamaiset ikkunarivistöt ja vaalea väri ovat ominaisia piirteitä 1950-luvun lopun ja etenkin 1960-luvun julkisissa rakennuksissa. Myös mineriittilevy oli tuolloin paljon julkisivuissa käytetty materiaali.

Rakennuskompleksin alkuperäisen arkkitehtonisen kokonaisuuden särkee kuitenkin paloletkujen kuivaustornin madaltaminen. Lisäksi myöhemmin rakennettu, länsisiipeen yhdistetty uusi tallirakennus on loivasta pulpettikatosta ja vaaleasta väristä huolimatta alkuperäiseen tyyliin nähden melko massiivinen. Se antaa raskaan ja umpinaisen vaikutelman muuten ilmavan rakennuksen rinnalla. Länsisiiven Kaartotien puoleisen julkisivun alkuperäinen ilme on hävitetty uusien kuistien ja portaikkojen myötä.

5. Säilyneisyysarvot:

Paloasema on ulkoasultaan säilynyt pääpiirteissään alkuperäisen kaltaisena. Muutoksia julkisivuissa on tehty muun muassa avaamalla ovia ja ikkunoita ja sulkemalla entisiä. Uudet kuistit länsisiivessä eivät edusta alkuperäistä tyyliä. Myös tallin ovet on muutettu uudenaikaisiksi nosto-oviksi. Huomiota herättävin muutos on kuitenkin letkujen kuivaustornin madaltaminen. Rakennus on siten menettänyt sen funktion ja visuaalisuuteen liittyvän oleellisen elementin, mikä ikävästi alentaa rakennuksen arvoa. Sisätiloissa on tehty muutoksia useaan otteeseen. Ne eivät suurelta osin enää vastaa alkuperäisiä toimintoja tai tilajakoa. Rakennuksen kunto on suhteellisen hyvä.

6. Identiteetti- ja symboliarvot:

Paloaseman rakennuksella on symboliarvoa, sillä sen rakentaminen liittyy aikaan, jolloin Seinäjoki on saanut kaupunkioikeudet. Rakennus on merkittävä osa Seinäjoen palotorjunnan historiaa, se on Seinäjoen ensimmäinen paloasemaksi suunniteltu ja toteutettu rakennus. Myös elintarviketarkastamon sekä myöhemmin hätäkeskuksen, aluehälytyskeskuksen ja katsastustoiminnan sijoittuminen rakennukseen on ollut osoitus kaupungin kasvavasta tarpeesta pelastus- ja suojelutoimiin. Rakennuksen identiteetti kytkeytyy siten pääasiallisesti palo- ja pelastustoimintojen sekä ennakoivan suojelun intresseihin.

Aikakautensa moderni rakennus symbolisoi uutta aikaa myös ympäristöönsä. Sotien jälkeinen nouseva elintaso, Seinäjoen kauppalaan kasvu ja kaupungiksi tulo ovat olleet edellytyksiä myös uudenaikaiselle arkkitehtuurille, joka erottui Seinäjoen siihenastisesta rakennuskannasta.

4.3 Arkkitehti Touko Saari

Touko Saari (1928-2007) valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta 1957. Hän aloitti vuonna 1958 Seinäjoen kauppalanarkkitehtina ja erosi kaupunginarkkitehdin virasta vuonna 1963. Saari jatkoi arkkitehtina omassa toimistossaan suunnitellen Seinäjoelle ja maakuntaan, mutta myös muualle maahan koko uransa ajan.

Touko Saari piirsi lukuisia julkisia rakennuksia kuten oppilaitoksia, seurakuntakeskuksia ja eri yritysten toimitaloja. Seinäjoella hänen tuotantoaan edustavat muun muassa Etelä-Pohjanmaan Puhelin Oy:n toimitalo (1961), sanomalehti Ilkan toimitalo (1961), Seinäjoen Vapaakirkko (1963), Seinäjoen kauppaoppilaitos (1967), Seinäjoen teknillinen koulu (1969). Pohjolan talo (1970-l) ja Hotelli Aapo (1976) sekä Kiinteistö Oy Seinäjoen Asema-Center (1988). Saari suunnitteli myös asuinkerrostaloja ja esimerkiksi oman asuintalonsa (1969) modernismin henkeen.

Saaren tuotannossa näkyi 1960-luvulla ajalle ominainen muotokieli, jossa matala rakennuskompleksi on eri funktioiden mukaan jaettu omiksi osastoiksi. Rakennukselle tyypillisiä piirteitä ovat epäsymmetrisyys, keveys, loiva katto, nauhaikkunat ja vaalea rappaus. Tätä tyyliä edustaa myös Seinäjoen paloasema. Saaren töistä samankaltaisia piirteitä on muun muassa Haapajärven seurakuntakodissa (1967). 1960-luvun lopun jälkeen Saaren tuotanto muuttui raskaammaksi ja osin tummanpohjaiseksi ajan vaatimusten mukaisesti.

Paloaseman rakennus oli tuoreen kauppalanarkkitehti Touko Saaren ensimmäisiä suunnittelutöitä Seinäjoella. Useista Seinäjoelle toteutetuista kohteista paloasemaa voisi luonnehtia Saaren parhaimpiin töihin kuuluvaksi.

5 LÄHTEET

Haastattelut:

Hakala, Veli-Matti, Seinäjoki
Inkiläinen, Markku, Seinäjoki
Malkamo, Liisa, Seinäjoki

Painetut lähteet:

Etelä-Pohjalaisia elämäkertoja M-Ö 1963. Etelä-Pohjanmaan Maakuntaliitto. Vaasa Oy:n kirjapaino.
Jokiranta, Seppo & Salmenoja, Matti 1999. Seinäjoen palotoimen kehitystä.
Kyttä, Annikki & Takalo, Tenho 1977. Seinäjoen historia II. 1930-1970. Seinäjoen Kirjapaino.

Muut lähteet:

Palokunnan leikekansiot 1930-luvulta lähtien, 6 kpl. Seinäjoen kaupungin arkisto, Virastotalo.

Rakennus- ja muutospirustukset. Seinäjoen kaupungin rakennusvalvonnan arkisto.

Vanhat valokuvat. Porstua-verkkopalvelu, Seinäjoen kirjasto.